

A pedagógia alapjai

(Tájékoztató a vizsgához)

1. A pedagógia tudománya, kialakulásának története, tudományágai, kapcsolata más tudományokkal, helye a tudományok rendszerében.

Összetett tudomány: humán és társad.tud. jellemzői egyaránt jelen vannak. Önálló, komplex, integrált tudomány, mely a pedagógiai világ és valóság megértésében vállal szerepet. Kapcsolata: filozófiával, pszichológiával, élettannal, szociológiával.... s minden olyan tárgyjal amit tanít.

A tudományok rendszerének meghatározásával kapcsolatos problémák, melyek a pedagógia rendszerbeli helyének meghatározását is nehezítik:

- saját tárgyuk meghatározása
- pontatlan fogalmak,
- tisztázatlan megállapítások,
- nem elég alaposan igazolt tételek
- szakszavak félreérthetősége

Kialakulásának történetében jelentős szerepük van: Comenius, Rousseau, a filantropizmus képviselőinek, Trapp, Pestalozzi, Herbart munkásságának.

- A pedagógia feladata:- nevelési jelenségek leírása,
- „ magyarázata
- prognózis felállítása

Elmélet –gyakorlat kapcsolata és az ezzel kapcsolatos problémák:

- elmélet:- fiktív
- megvalósuló
- gyakorlat: megvalósuló
- többféle elmélet lehetséges uarra a problémára
- elmélet szakemberei a tényleges gyakorlattal nincsenek igazán tisztában, uakkor elméleteivel a gyakorlat javítását segítenék
- a gyakorló pedagógus az elméletet sokszor az elméleti szakemberek belügyének tekinti, nem igényli segítségét, nem érdeklődik iránta

Gombocz Jánosné: „A pedagógia alapkérdései”(Mérnökped. Intézet/ Segédanyagok/Ált. ped.) 2 old. közepéig.

Pukánszky- Németh: Neveléstörténet 168-178, 196-206, 221, 223-237, 287-297 oldalak a pedagógiára vonatkozó részek.

2. A pedagógia alapfogalmai: nevelés, oktatás, képzés

Gombocz Jánosné: „A pedagógia alapkérdései” 2-3 old. közepéig.

Németh András: Nevelés, gyermek, iskola 21, 27, 30, 31old.

F.W.Kron:Pedagógia 76-77, 80-82, 86-88

3. A gyermekképzésének történeti áttekintése

A gyermekkor története a szülő-gyermekkapcsolattal, a felnőttek gyermekekkel kapcsolatos attitűdjével, gyermekképzés felfogásával írható le.

Különböző felfogások:- szülő –gyermek kapcsolat: biológiai kategória(védetlen gyerek gondozása)

-szülő –gyermek kapcsolat: történeti kategória (társadalmi, gazdasági változások függvénye:gyermekgyilkosságok, kitevés,

ambivalencia, intrúzió, szocializáció, támogató empátia, változó gyakor, elveszett gyermekkor kora)

-szülő –gyermek kapcsolat: demográfiai okok által befolyásolt

Az európai család változásai: ókortól a 18-19sz.-ig nem vérségi, hanem élet és gazdasági közösség, ahol az apa a család feje, minden hatalom birtokosa. 18-19 sz.-tól érzelmi kapcsolat is megjelenik, 20 sz.-tól zárt otthonközpontú modern család.

Pukánszky –Németh: A pedagógia problémátörténete: 257-325 oldalig nagy vonalakban az egyes korokról röviden, nevek és könyvcímek nélkül

Németh András: Nevelés, gyermek, iskola 74-79 oldalak

Pukánszky Béla: A gyermekkor története

4. A nevelési eszmények, célok alakulása a társadalmi változások tükrében.

5. A nevelés és oktatás tartalmi változásai.

(gyermekeszmény, a képzési célok és az ezzel kapcsolatos ismeretanyagok-tantárgyak változása)

7. Pedagógiai elméletek, kiemelkedő pedagógiai gondolkodók (Comenius, Locke, Rousseau, Pestalozzi, Herbart, Spencer, Dewey)

8. A magyar neveléstörténet jelentős képviselői (Apáczai Csere János, Tessedik Sámuel, Nagy László)

Pukánszky –Németh: Neveléstörténet 13, 17, 18, 21, 22,23,27,28, 33-44, 56-61, 66, 74-81, 86-92, 124-125, 133-143, 151-158, 164-178, 171, 186-189,196, 201-204, 218-219, 224, 229, 233-234, 236-237, 257-267, 288-293, 323-325, 352-354, 376-377, 494 oldalak adott tételekre vonatkozó részei

6. Az iskola kultúrtörténete, intézményrendszerének változása

9. Az iskola. Az iskola mint társadalmi intézmény, szerepe a modern társadalomban.

10. A magyar iskolaügy történelmi alakulása.

Az iskola -társadalmi intézményként a társadalmi igényeknek megfelelően törekszik az érdekvérvényesítésre, ennek megfelelően segíti a társadalmi mobilitást, az egyén érvényesüléséhez szükséges feltételeket biztosítja, az egymást követő nemzedékek szociokulturális minőségének megőrzését támogatja, a társadalom teljesítőképességének növelését segíti, hozzájárul a kultúra és tudomány gazdagításához.

-pedagógiai intézményként a gyermek önkibontakozásához és a társadalomba való beilleszkedéséhez nyújt segítséget, ilyen értelemben az iskola nevelési céljai: affektív, kognitív, morális, életmóddal kapcsolatos, hivatásra vonatkozó célok

A három modern iskolaforma: oktatóiskola

nevelőiskola

munkaiskola

Németh András: Nevelés, gyermek, iskola 102-106,109,114, 125,135, 136,

Pukánszky – Németh: Neveléstörténet 13, 17, 18, 21, 22,23,27,28, 33-44, 56-61, 66, 74-81, 86-92, 124-125, 133-143, 257-260, 474-487, 547-556, oldalak adott tételekre vonatkozó részei

Gáspár László-Kelemen Elemér: Neveléstörténet problémátörténeti alapon 69-76 oldal

12. A pedagógushivatás, tanári mesterség. A pedagógusképzés története, jelenlegi helyzete.

A pedagógusképzés története: ókor: paidagogosz, írnokeképzők, papok, filozófusok
középkor: papok (klerikusok), iskolamesterek, humanizmus: sokoldalúan képzett „tanárok”, Rousseau: nevelő rendelkezzen pedagógiai felkészültséggel, filantropisták: megjelenik a tanítóképzés, Herbart: középiskolai tanárképzés, 19sz.: pedagógusképzés általánossá válása. 20sz.-i tanártípusok: tudós tanár, szaktanár, megértő tanár.

A pedagógusmesterség szakmává válásának (19-20sz.) oka: felhalmozódott tudás, a kulturális szabályozó szerep szükségessé teszi

A pedagógusszakma fejlődésének állomásai:

- szakmai hozzáértés differenciálódása
- gyors és nagyarányú létszámnövekedés
- kvalifikációs szintek folyamatos emelkedése

A pedagóguspálya jelenlegi problémái:

- a nyitottabb iskola védtelenebb a társadalmi változásokkal szemben (szegénység, széteső családok, agresszió....)
- a tanári szabadság nagyobb, de jobban magukra, saját személyiségükre hagyatkozhatnak csak
- csökken a pálya presztízse
- egy jelentős intézményi szerep helyett egy szakmai szerep lett a tanári szerep
- nagyon összetett a tanári szerep, a pedagógus nem képes minden szerepet egyformán átvállalni
- a gyereket döntően a családi háttér határozza meg, az esetlegesen eltérő háttérű pedagógus nem hatékony a gyerek számára
- a pálya elnőiesedése
- mérsékelt érdekérvényesítő szerep

Pukánszky – Németh: A pedagógia problémátörténete: 459- 471 oldal

Gáspár László-Kelemen Elemér: Neveléstörténet problémátörténeti alapon 47-55 oldal

Tájékoztató vizsgakérdések

A pedagógia tudománya, feladatai

A pedagógiai elmélet és gyakorlat viszonya

A tudományok rendszerének meghatározásával kapcsolatos problémák

A pedagógia kapcsolata más tudományokkal

A pedagógia kialakulásának története

A nevelés fogalma

A képzés fogalma

Az oktatás fogalma

A gyermekkor történetének értelmezése

A gyermekkor az ókorban

A korai kereszténység gyermekképe

Az európai család és gyerek a 15., 16. században

Az európai család és gyermekképe a 17.-18. században

A 20. század gyermekképe
Az európai család az ókorban.
Az európai család a 19. században
Az európai (polgári) család a 20. században
Nevelés az őskorban
Nevelés, cél, eszmény, tartalom az ókori társadalmakban
Nevelés, cél, eszmény, tartalom a középkorban
Nevelés, cél, eszmény, tartalom a reneszánsz idején
Nevelés, cél, eszmény, tartalom a reformáció, ellenreformáció időszakában
Nevelés, cél, eszmény, tartalom Locke, Rousseau, filantropisták, Pestalozzi, Herbart, Spencer, Dewey, Montessori, Kerschensteiner gondolataiban
Comenius munkássága
Locke munkássága
Rousseau munkássága
Pestalozzi munkássága
Herbart munkássága
Spencer munkássága
Dewey munkássága
Apáczai Csere János munkássága
Tessedik Sámuel munkássága
Nagy László munkássága
Az iskola fogalma, állami feladatok, finanszírozás
Az iskolai hálózat (19. 20. sz.-i) kialakulásának okai
Az iskola mint társadalmi intézmény
Az iskola mint pedagógiai intézmény
Az ókor iskolái
A középkor iskolahálózata
A reformáció és ellenreformáció iskolái
A 19. állami közoktatása, s formái
A magyar iskolaügy változásai (1777 I. Ratio Educationis, II. Ratio Educationis, 1844 Elemi tanodák sz., 1868 Népiskolai törv., 1883 Középiszkolai törv., 1884 tanonciskolák szabályozása, 1926 népiskolai törv., 1927 polgári iskolai törv., 1924 gimn. törv., 1945 általános iskola, 1948 isk. államosítása, 1961-es reform, 1985-ös szabályozás, 1993.as és a jelenleg érvényes szabályozások)
A nőnevelés kérdései
A pedagógusképzés történeti áttekintése
A pedagógusszakma fejlődésének állomásai
A 20 sz. pedagógus típusai
A pedagógusszakma problémái